

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО РОБОТИ З ОСОБОВИМ СКЛАДОМ

PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF FORMING THE READINESS OF FUTURE OFFICERS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE TO WORK WITH PERSONNEL

Актуальність теми представленої публікації визначається недостатнім рівнем науково-теоретичної та практичної розробленості проблеми підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України у до роботи з особовим складом, неповною представленістю у керівних документах НГУ ефективних методів підготовки майбутніх офіцерів до роботи з особовим складом, нагальною потребою розвитку кадрового, науково-інтелектуального потенціалу органів по роботі з особовим складом, відсутністю науково обґрунтованої технології формування такої готовності у ВВНЗ.

Зазначено, що підготовка за стандартами НАТО у військових формуваннях України передбачає адаптацію та впровадження передових методів, інструментів та підходів до військової освіти, щоб підвищити професійну компетентність, оперативну сумісність та боєздатність українських військових. Це включає в себе навчання за програмами, розробленими з урахуванням досвіду країн-членів НАТО, використання сучасних тренажерів та симуляторів, а також обмін досвідом з військовими інших країн-членів Альянсу.

У статті запропоновано педагогічну технологію формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до роботи з особовим складом, як представляє собою навчальну систему, що спрямована на ефективне формування готовності курсантів до роботи з особовим складом під час навчальної діяльності у ВВНЗ, яка забезпечує їх професійну компетентність та психолого-педагогічне вдосконалення як керівника формування НГУ, які сприятимуть якісному виконанню службово-бойових завдань та здійсненню управлінської діяльності на посаді командира підрозділу. Визначено сутність, зміст та етапи такої технології у ВВНЗ: організаційно-підготовчий етап педагогічної технології формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до роботи з особовим складом, мотиваційно-цільовий етап педагогічної технології, діяльнісно-процесуальний етап педагогічної технології, контрольно-оцінний етап педагогічної технології.

Запропоновано спецкурс для курсантів «Готовність до роботи з особовим складом підрозділів НГУ», представлено тематику його модулів.

Ключові слова: майбутні офіцери Національної гвардії України, професійна підготовка курсантів, готовність офіцерів до

роботи з особовим складом, педагогічна технологія.

The relevance of the topic of the presented publication is determined by the insufficient level of scientific, theoretical and practical development of the problem of training future officers of the National Guard of Ukraine to work with personnel, the incomplete representation in the NGU guiding documents of effective methods of training future officers to work with personnel, the urgent need to develop the personnel, scientific and intellectual potential of bodies working with personnel, the lack of scientifically substantiated technology for forming such readiness in military higher educational institutions.

It is noted that training according to NATO standards in the military formations of Ukraine involves the adaptation and implementation of advanced methods, tools and approaches to military education in order to increase the professional competence, interoperability and combat capability of the Ukrainian military. This includes training according to programs developed taking into account the experience of NATO member states, the use of modern training equipment and simulators, as well as the exchange of experience with the military of other member states of the Alliance. The article proposes a pedagogical technology for forming the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to work with personnel, as a training system aimed at effectively forming the readiness of cadets to work with personnel during their training in the military educational institution, which ensures their professional competence and psychological and pedagogical improvement as the head of the NGU formation, which will contribute to the high-quality performance of service and combat tasks and the implementation of managerial activities as a unit commander. The essence, content and stages of such technology in the military educational institution are determined: the organizational and preparatory stage of the pedagogical technology for forming the readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to work with personnel, the motivational and goal-oriented stage of the pedagogical technology, the activity-procedural stage of the pedagogical technology, the control and evaluation stage of the pedagogical technology. A special course for cadets «Readiness to work with personnel of NGU units» is proposed, the topics of its modules are presented.

Key words: future officers of the National Guard of Ukraine, professional training of cadets, readiness of officers to work with personnel, pedagogical technology.

УДК 378.2

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/87.46>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Черніченко М.Ю.,

аспірант кафедри педагогіки вищої школи та соціально-гуманітарних дисциплін
Української державної льотної академії

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний етап розвитку України характеризується агресивними військовими діями РФ, нестабільним економічним становищем,

соціальними і демографічними проблемами тощо. Ці явища вимагають від держави цілеспрямованих кроків щодо побудови міцної системи оборони, у тому числі змін у військовій освіті тощо.

Особливого значення тут набувають питання роботи з особовим складом у Силах безпеки та оборони України, до яких відносяться формування Національної гвардії України. А недоліки у такій роботі проявляються у зростанні випадків самовільного залишення частин, злочинах та порушеннях військової дисципліни, конфліктах тощо.

Аналіз практики військового управління у підрозділах НГУ показав, що офіцери-випускники ВВНЗ сьогодні не завжди готові до роботи з особовим складом, мають недостатні навички та уміння такої роботи, проблеми з комунікацією, формуванням здорового соціально-психологічного клімату у підрозділі, недосконало володіють методиками проведення індивідуальної роботи тощо [1].

Таким чином, актуальність теми представленого дослідження визначається недостатнім рівнем науково-теоретичної та практичної розробленості проблеми підготовки майбутніх офіцерів НГУ у ВВНЗ до роботи з особовим складом, неповною представленістю у керівних документах НГУ ефективних методів підготовки майбутніх офіцерів до роботи з особовим складом, нагальною потребою розвитку кадрового, науково-інтелектуального потенціалу органів по роботі з особовим складом, відсутністю науково обґрунтованої технології формування такої готовності у ВВНЗ.

Аналіз наукових джерел і публікацій. Проблема професійної підготовки була предметом дослідження у таких аспектах, як: формування педагогічної майстерності (І. Зязюн, В. Сухомлинський); філософія освіти (В. Андрущенко, В. Кремень); професійна компетентність учителя (О. Олексюк, О. Пометун, С. Сисоєва); готовність до педагогічної діяльності (А. Алексюк, М. Євтух) тощо.

Педагогічні аспекти підготовки офіцерів у ВВНЗ розробляли В. Ягупов, М. Нещадим, О. Диденко, О. Керницький, Ю. Кузь, А. Савицька, О. Міршук, Р. Пристінський та інші. Однак, проблема підготовки майбутніх офіцерів у ВВНЗ до роботи з особовим складом НГУ і до цих пір залишається нерозробленою.

Мета статті – визначити сутність, зміст та етапи педагогічної технології формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до роботи з особовим складом під час їх підготовки у ВВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні науковці стверджують, що готовність до праці визначаються тим, наскільки якісно фахівець пройшов підготовку. А готовність майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності, як складне наукове явище, що має теоретико-практичний характер – це інтегративна якість, яка є результатом процесу підготовки у ВВНЗ [2].

Підготовка за стандартами НАТО у військових формуваннях України передбачає адаптацію та впровадження передових методів, інструментів

та підходів до військової освіти, щоб підвищити професійну компетентність, оперативну сумісність та боєздатність українських військових. Це включає в себе навчання за програмами, розробленими з урахуванням досвіду країн-членів НАТО, використання сучасних тренажерів та симуляторів, а також обмін досвідом з військовими інших країн-членів Альянсу.

Аналіз наукових та військових джерел надав можливість визначити основні аспекти підготовки за стандартами НАТО:

1. Навчання та тренування: проведення навчань за стандартами НАТО у спеціалізованих центрах, військових академіях та під час спільних навчань з країнами-партнерами.

2. Створення реалістичних умов для тренувань, які дозволяють військовослужбовцям відпрацьовувати різні сценарії без ризику для життя.

3. Міжнародний обмін досвідом: Участь у міжнародних тренувальних місіях та програмах обміну (набуття кращого досвіду).

4. Постійна оцінка та покращення системи підготовки: регулярна оцінка навичок та рівня підготовки дозволяє виявляти недоліки та планувати додаткові тренування.

5. Впровадження стандартів в освітні програми: адаптація навчальних програм, методів викладання, кадрового забезпечення та інфраструктури відповідно до вимог стандартів НАТО.

Перевагами підготовки за стандартами НАТО сьогодні стають: підвищення боєздатності та оперативної сумісності (Збройні Сили України стають більш ефективними та здатними до спільних операцій з країнами-членами НАТО); покращення професійної підготовки (військовослужбовці отримують сучасні знання та навички, що дозволяє їм ефективніше виконувати свої обов'язки); зміцнення обороноздатності країни (впровадження стандартів НАТО сприяє підвищенню рівня безпеки та захисту України); розвиток міжнародного співробітництва.

Робота з особовим складом НГУ теж сьогодні будується згідно основних концепцій та підходів НАТО. Її сутність сьогодні полягає у цілеспрямованому і всебічному процесі впливу на свідомість та світогляд військовослужбовців. Метою такого впливу є формування патріотизму, національної гідності, почуття любові до України та її Сил оборони, вірності українському народу тощо [3].

Загальні питання технологічного підходу в освіті, його концептуальні положення та прогресивні методики відображено у роботах І. Зязюна, О. Бойка, О. Діденка, В. Лозової, О. Пехоти, С. Сисоєвої, Н. Ничкало, В. Ягупова та ін. Широко відомі розробки закордонних дослідників Б. Блума, Дж. Брунера, А. Ламсдейна, Т. Сакамото та ін., які висували певні аспекти теорії і практики педагогічної технології.

На думку О. Степаненко, структура технології навчання має: концептуальну основу; змістовну частину (цілі навчання, зміст навчального матеріалу); процесуальну частину (організація навчального процесу, методи і форми навчальної діяльності суб'єктів і об'єктів); управління навчальним процесом, діагностика ефективності навчального процесу [4].

У педагогічній освіті основними постулатами технологічного підходу вважають такі: орієнтацію на оптимальне використання в освіті досягнень науково-технічного прогресу; застосування освітніх (традиційних та інноваційних) технологій; практикоорієнтований характер процесів; чітка ієрархія цілей і завдань; практичні та надійно вимірювані результати навчання; проектування і програмування способів організації освітнього процесу, побудовані моделі освітнього процесу; наявність визначеного алгоритму дій; гарантоване досягнення поставлених цілей і завдань; керування освітнім процесом та його відповідне корегування тощо [5].

Науковець Княжева І. наголошує, і ми з нею у цьому згодні, сформулювала сукупність принципів технологічного підходу: цілезорієнтованість; інноваційність; інтегративність; стандартизованість; діагностичність; оптимальність [6].

Аналіз же наукових праць, нормативних документів з вищої освіти та практика організації освітнього процесу у ВВНЗ, дозволили зазначити, що педагогічна технологія формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до роботи з особовим складом – це навчальна система, що спрямована на ефективне формування готовності курсантів до роботи з особовим складом під час навчальної діяльності у ЗВО, що забезпечує їх професійну компетентність та психолого-педагогічне вдосконалення як керівника формування НГУ, які сприятимуть якісному виконанню службово-бойових завдань та здійсненню управлінської діяльності на посаді командира підрозділу.

Аналіз передової педагогічної думки, сучасних наукових джерел з підготовки військових фахівців надав можливість виділити такі етапи педагогічної технології:

1. Організаційно-підготовчий етап педагогічної технології формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до роботи з особовим складом.
2. Мотиваційно-цільовий етап педагогічної технології.
3. Діяльнісно-процесуальний етап педагогічної технології.
4. Контрольно-оцінний етап педагогічної технології.

Було враховано, що для забезпечення цілісності цього *технологічного проекту* потрібна наявність такої документації та розробок:

1. Нормативно-методичних матеріалів для забезпечення науковості проектування освітнього процесу у ВВНЗ:

- ОПП та навчальний план підготовки фахівців;
- аналіз недоліків та основних проблем підготовки, сучасного стану готовності випускників, основні концептуальні напрями перебудови та вдосконалення освітнього процесу;
- опис еталонного уявлення про випускника ВВНЗ – офіцера підрозділу НГУ тактичного рівня військової освіти;
- концептуальне забезпечення авторської педагогічної технології;
- програми навчальних дисциплін.

2. Порядок та принципи формування груп курсантів (ЕГ та КГ) для проведення експерименту.

3. Зміст та етапи реалізації технології.

4. Підручники, посібники, методичні матеріали.

5. Наявність системи оцінювання успішності курсантів і механізмів корегування процесів.

Крім того, педагогічна технологія ґрунтується на таких методологічних підходах: суб'єктно-діяльнісному, компетентнісному, проблемному, системному, комунікативно-діяльнісному підходах тощо.

Проведений аналіз надає можливість констатувати, що педагогічна технологія формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до роботи з особовим складом має сприяти наступному: визначенню мети професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ у ВВНЗ в аспекті формування їх готовності до роботи з особовим складом як керівників військових підрозділів оперативного призначення; усвідомленню, що педагогічна технологія – це певна еталонна модель освітнього процесу, яка відображає зміст та структуру професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ у ВВНЗ;

такий побудові компонентів педагогічної технології навчання курсантів у ВВНЗ (цілі, методи, форми, прийоми, засоби навчання, засоби діагностики та контролю), які б максимально сприяли формуванню їх готовності до роботи з особовим складом НГУ.

Зміст розробленої технології було реалізовано через робочу програму спецкурсу «Готовність до роботи з особовим складом підрозділів НГУ», яка складається з 2-ох навчальних модулів:

модуль 1 – «Робота з особовим складом підрозділів НГУ як система»;

модуль 2 – «Формування готовності майбутніх офіцерів до роботи з особовим складом підрозділів НГУ».

На практичні та групові заняття, що спрямовані на формування формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до роботи з особовим складом під час виконання службово-бойових завдань відводиться 26 годин навчального часу. Отже, зміст розробленого спецкурсу для курсантів представлено теоретичною і практичною частинами спецкурсу: 34 години, з них: на лекції відводиться 8 годин, на практичні заняття та семінари – 16 годин, самостійна робота – 10 годин.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті запропоновано педагогічну технологію формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до роботи з особовим складом, як представляє собою навчальну систему, що спрямована на ефективне формування готовності курсантів до роботи з особовим складом під час навчальної діяльності у ЗВО, яка забезпечує їх професійну компетентність та психолого-педагогічне вдосконалення як керівника формування НГУ, які сприятимуть якісному виконанню службово-бойових завдань та здійсненню управлінської діяльності на посаді командира підрозділу. Визначено сутність, зміст та етапи такої технології у ВВНЗ: організаційно-підготовчий етап педагогічної технології формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до роботи з особовим складом, мотиваційно-цільовий етап педагогічної технології, діяльнісно-процесуальний етап педагогічної технології, контрольно-оцінний етап педагогічної технології. Запропоновано спецкурс для курсантів «Готовність до роботи з особовим складом підрозділів НГУ», представлено тематику його модулів. У подальшому планується розробка механізмів та інструментів оцінювання успішності процесу формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до роботи з особовим складом.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Данильченко О.А. Педагогічні проблеми формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до службово-бойової діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*. 2020. Вип. 70. С. 201–205.
2. Керницький О.М., Пристінський Р.В. Методична компетентність майбутніх офіцерів Національної гвардії України: недоліки формування та шляхи покращення. *Науковий вісник львівської академії Національного авіаційного університету*. Серія: «Педагогічні науки». 2023. Вип. 13. С. 48–54.
3. Платонов І.В. Структура психологічної готовності особистості до правоохоронної діяльності. *Психологія*. 2010. Вип. 11. С. 320–326.
4. Степаненко О. І. Упровадження моделі формування готовності викладачів вищих навчальних закладів МВС України до попередження та розв'язання професійних конфліктів. *Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Серія: Педагогічні та історичні науки. 2012. Вип. 102. С. 188–198.
5. Хацаюк О.В. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням засобами спеціальної фізичної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2019. Т. 2 (65). С. 144–155.
6. Княжева І.А. Технологічний підхід у педагогічній освіті. *Інноваційна педагогіка*. 2023 р. т. 63. С. 163–167.

Дата першого надходження рукопису до видання:
Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування:
Дата публікації: 20.11.2025